

N:o 59.

Ank. till Riksd. kansli den 24 april 1903, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt förslag om eftergifvande af staten tillkommande s. k. öfverränta å de till Hultsfred—Vesterviks och Vestervik—Åtvidaberg—Bersbo järnvägsaktiebolag utlämnade statslån. (R. A.)

I en af herr *A. H. Hammarskjöld m. fl.* inom Andra Kammaren väckt, till statsutskottet för förberedande behandling remitterad motion (n:o 71) har föreslagits, att Riksdagen måtte medgifva, att från och med detta år ingen öfverränta må utkrävas å de till Hultsfred—Vesterviks och Vestervik—Åtvidaberg—Bersbo järnvägar lämnade statslån eller, om detta ej i sin helhet kunde bifallas, att åtminstone öfverräntorna å oguldna räntor måtte bortfalla.

Enligt hvad motionärerna erinrat, har Hultsfred—Vesterviks järnvägsaktiebolag erhållit ett statslån å 1,750,000 kronor och Vestervik—Åtvidaberg—Bersbo järnvägsaktiebolag ett dylikt lån å 1,865,000 kronor. Å dessa lån skall erläggas en annuitet af 5 procent å ursprungliga försträkningsbeloppet, af hvilken annuitet först godtgöres ränta efter $4\frac{1}{2}$ procent å oguldet kapitalbelopp och återstoden skall utgöra afbetalning därå. Men därjämte har, såsom af motionärerna påpekats, i de kontrakt, som af styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader, å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar, afslutats med låntagande bolagen, stadgats, att, därest förfallet inbetalningsbelopp icke blefve i föreskrifven ordning erlagdt, låntagaren skulle därå gälda 6 procent årlig ränta. Då järnvägsbolagen under många år icke kunnat i rätt tid erlägga för-

fallna annuiteter, hade — yttra motionärerna — på grund af nu anförda bestämmelse i straffräntor, äfven benämnda öfverräntor, utkräfts betydande belopp, hvarom i motionen närmare uppgifter meddelas.

Slutligen hafva motionärerna yttrat:

»Det är möjligt, att ingenting kan invändas mot att öfverränta erläggas på fördröjd kapitalafbetalning, men det synes hvarken rätt eller billigt, att staten kräver ränta på ränta, då sådant enligt lag är den enskilde förbjudet. Då kommuner och enskilde offrat stora belopp för tillkomsten af dessa för orten nödvändiga järnvägar, och Kalmar läns norra landsting, på grund af att det vid järnvägarnes byggande iklädt sig garanti för annuiteterna å två obligationslån, årligen får tillsläppa omkring 25,000 kronor, synes det hårdt, att staten, som på dessa företag icke offrat någonting, skall utkräfva straffräntor, som ytterligare försvåra järnvägsförvaltningarnes sträfvan att fullgöra sina förbindelser.»

På derom gjord anhållan hafva fullmäktige i riksgäldskontoret den 19 sistlidne februari till statsutskottet afgifvit yttrande öfver ifrågasvarande motion.

I detta yttrande hafva fullmäktige bland annat upplyst, att omfördälda två bolags ställning till staten under de senare åren på det hela ej oväsentligt förbättrats. Dessa bolag, som hade gemensam förvaltning och syntes vara ekonomiskt beroende af hvarandra, hade nämligen vid 1896 års början en *förfallen* skuld till riksgäldskontoret af sammanlagdt 298,062 kronor 40 öre, men vid början af innevarande år utgjorde denna skuld endast 185,684 kronor 49 öre.

Beträffande själfva motionen hafva fullmäktige anført följande:

»Fullmäktige få till en början erinra, att för samtliga från riksgäldskontoret utlemnade lån till enskilda järnvägsanläggningar blifvit stadgadt, att, därest till betalning förfallet belopp icke i föreskrifven ordning erläggas, låntagaren skall därå gälda viss årlig ränta, intilldess samma belopp blifvit behörigen inbetaldt. Denna s. k. straff- eller öfverränta, som förr i regel var bestämd till 6 procent för år — såsom ock från början varit förhållandet med de nu ifrågasvarande, från 1876 års lånefond utbetalda lånen till Hultsfred—Vesterviks och Vestervik—Åtvidaberg—Bersbo järnvägsaktiebolag — beräknas numera, enligt Riksdagens beslut, alltsedan början af år 1898 för alla järnvägslån efter 5 procent för år. Berörda straffränta är afsedd å ena sidan att bereda staten godtgörelse för uteblifvandet af en påräknad inkomst, å andra sidan att utgöra ett band på gäldenären att ej med förbigående af främste fordringsegaren, staten, betala skulder till andra borgenärer.

Ur båda dessa synpunkter är enligt fullmäktiges mening den nu föreskrifna straffräntan för lånen till enskilda järnvägsanläggningar af verkligt behof påkallad; och liksom hypoteksföreningar m. fl. allmänna låneinrättningar på grund af särskilda författningar utkräva dylik ränta å förfallna annuiteter, synes ock staten böra på detta sätt tillvarataga sina intressen. För att det med straffräntan åsyftade ändamål skall kunna i någon afsevärd grad vinnas, är det uppenbarligen nödvändigt, att denna ränta beräknas på hela den förfallna annuiteten och ej, såsom af motionärerna anses mera befogadt, allenast på den i annuiteten ingående kapitalafbetalningen. Vid amorteringslån af det slag, som nu är i fråga, utgöras nämligen annuiteterna under nära tre fjärdedelar af löpetiden till största delen af upplupen ränta.

Med hänsyn till den fördel, som enligt fullmäktiges mening i flera fall torde beredas staten genom det för järnvägslånen gällande stadgandet om straffränta å förfallna inbetalningsbelopp, synes det fullmäktige ingalunda vara tillrådligt att för ett eller annat järnvägsbolag eftergifva denna bestämmelses tillämpning. En sådan eftergift skulle nämligen med säkerhet från andra håll framkalla anspråk på liknande förmån och göra det svårt om icke omöjligt att såsom regel bibehålla berörda stadgande. Denna omständighet innefattar för fullmäktige ett fullt afgörande skäl att afstyrka förevarande motion.»

Under återopande af hvad fullmäktige sålunda anfört får utskottet, som till alla delar instämmer i den af fullmäktige uttalade mening i ämnet, hemställa,

att ifrågavarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 24 april 1903.

På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.

Reservation

af herr *A. H. Hammar skjöld.*
